

Aktiverande styrdokument

Datum:
2026-06-15

Diarienummer:
KSN-2025-03350

Beslutsfattare:
Kommunfullmäktige

Dokumentansvarig:
Kommunstyrelsen

Miljöprogram för Uppsala kommun

Översiktsplan

Mål och budget

Verksamhetsplaner och affärsplaner

Program

Handlingsplaner och övriga planer

Innehållsförteckning

Inledning	3
Syfte	3
Omfattning.....	4
Ansvar, genomförande och spridning	4
Fyra övergripande målområden för ett miljömässigt hållbart Uppsala	5
Livskraftiga naturmiljöer 2050	6
Mål: Stärkt biologisk mångfald lokalt.....	7
Mål: Främjad biologisk mångfald i omvärlden	8
Fritt från föroreningar 2050.....	9
Mål: Giftfri vardag.....	10
Mål: Ren mark och rent vatten	10
Mål: Frisk luft	11
Mål: God ljudmiljö.....	12
Hållbara resursflöden 2050	13
Mål: Ökad resurseffektivitet.....	14
Mål: Cirkulära kretslopp	15
Klimatneutralt 2030 och klimatpositivt senast 2050	16
Mål: Minskat klimatavtryck.....	17
Mål: Klimatomställd kommunkoncern	18
Mål: Klimatsmart konsumtion.....	20
Uppföljning	21
Relaterade dokument.....	21

Inledning

Uppsala kommuns miljöprogram är en del av kommunens långsiktiga arbete för en hållbar utveckling. Miljöprogrammet är Uppsala kommuns sätt att arbeta med de nationella miljö kvalitetsmålen på lokal nivå och utgår från de utmaningar som beskrivs i det svenska miljömålssystemet. De nationella miljö kvalitetsmålen är grunden för Sveriges arbete med den ekologiska dimensionen av Agenda 2030. Miljöprogrammets genomförande bidrar också till förverkligandet av andra internationella, nationella och europeiska mål inom miljöområdet.

Miljö- och klimatomställningen ska göra Uppsala till en mer attraktiv kommun att bo, vistas och driva verksamhet i, samt bidra till jämlika livsvillkor för invånarna. Omställningsarbetet ska möjliggöra delaktighet och inkludera alla grupper i samhället.

Miljöprogrammet innehåller fyra övergripande målområden för Uppsala kommuns miljö- och klimatomställning.

- Livskraftiga naturmiljöer 2050
- Fritt från föroreningar 2050
- Hållbara resursflöden 2050
- Klimatneutralt 2030 och klimatpositivt senast 2050

För varje övergripande målområde anger programmet underliggande mål som bidrar till målområdets utveckling. Målen kompletteras i sin tur med insatsområden som ska ge vägledning för hur arbetet med programmet ska genomföras. För att följa upp arbetet och bidra till bedömning av måluppfyllelse kopplas indikatorer till målen. Indikatorerna anger önskvärd utveckling och pekar ut aspekter där framdrift krävs för att målen ska uppnås.

Miljöprogrammets mål omfattar områden och delar av miljö- och klimatomställningen där kommunen har rådighet och kan bidra. Målen i programmet kompletterar nationella och europeiska miljömål som kommunen direkt eller indirekt har en skyldighet att bidra till att förverkliga. Målsättningar sätts för områden där kommunen vill gå längre än vad staten kräver eller där kommunen har högre ambitioner än på nationell eller europeisk nivå.

Syfte

Programmet syftar till att ge en sammanhållen och övergripande styrning för Uppsala kommuns miljö- och klimatomställning genom att fastslå övergripande mål för arbetet. Det ger gemensamma utgångspunkter för prioritering och planering av insatser och förtydligar inriktningen för det långsiktiga miljöarbetet inom de fyra målområdena.

Omfattning

Programmet riktas till samtliga nämnder och bolagsstyrelser i Uppsala kommun. Där inget särskilt specificeras gäller programmets styrning samtliga delar av Uppsala kommun och kommunkoncern, både nämnder och bolag. Begreppen *kommun* och *kommunkoncern* används synonymt i programmet.

Kommunen har fler styrdokument som berör miljö- och klimatfrågor, där det huvudsakliga syftet är att styra andra aspekter. Exempel på sådana områden är styrning av den översiktliga planeringen av mark och vatten, mobilitet och trafik, grön- och blåstruktur, landsbygdsutveckling, energi, vattentjänster samt avfallshantering. När mål och inriktningar i dessa styrdokument genomförs bidrar de samtidigt till att målen i miljöprogrammet nås.

Mål, uppdrag och åtgärder som berör miljöområdet finns även i kommunfullmäktiges Mål- och budget. Dessa bidrar till att nå målen i miljöprogrammet. Den klimatbudget som har integrerats i Mål och budget innehåller särskilda åtgärder för att nå miljöprogrammets klimatmål.

Miljöprogrammet beskriver inte hur insatser eller processer ska genomföras, till exempel inom hållbar utveckling, upphandling eller hållbar användning av lokaler. Sådana arbetssätt och förhållningssätt finns i kommunens gemensamma policyer och riktlinjer för respektive område.

Styrdokument som berör miljö- och klimatfrågor eller som bidrar till att nå miljöprogrammets mål listas i avsnittet *relaterade dokument*.

Ansvar, genomförande och spridning

Alla nämnder och bolagsstyrelser ansvarar för att bidra till programmets genomförande och måluppfyllelse, samt att omhänderta programmets styrning i sin respektive verksamhets- eller affärsplanering. För att förstärka programmets genomförande förväntas nämnder och bolagsstyrelser konkretisera programstyrningen inom ramen för sin verksamhets- eller affärsplan genom att ange kompletterande delmål eller specifika åtgärder som bidrar till måluppfyllelse utifrån sina respektive ansvars- och verksamhetsområden.

Kommunstyrelsen är ansvarig för att samordna kommunens arbete med programmet och säkerställa dess spridning i kommunkoncernen. För att förtydliga, underlätta och samordna programmets genomförande kan kommunstyrelsen ta fram handlingsplaner som innehåller prioriterade åtgärder och gemensamma ramar för arbetet.

Kommunfullmäktige kan besluta om ytterligare prioriteringar eller specificera målsättningar för programmets indikatorer inom ramen för ordinarie styrningsprocesser.

Fyra övergripande målområden för ett miljömässigt hållbart Uppsala

Uppsala kommun ska vara ledande i miljö- och klimatomställningen. Miljöprogrammet omfattar fyra övergripande målområden med sammanlagt elva mål som ger inriktning för kommunens omställningsarbete för ett miljö- och klimatomställning hållbart Uppsala:

- Livskraftiga naturmiljöer 2050
 - Stärkt biologisk mångfald lokalt
 - Främjad biologisk mångfald i omvärlden
- Fritt från föroreningar 2050
 - Giftfri vardag
 - Ren mark och rent vatten
 - Frisk luft
 - God ljudmiljö
- Hållbara resursflöden 2050
 - Ökad resurseffektivitet
 - Cirkulära kretslopp
- Klimatneutralt 2030 och klimatpositivt senast 2050
 - Minskat klimatavtryck
 - Klimatomställd kommunkoncern
 - Klimatsmart konsumtion

Genom ett effektivt miljö- och klimatarbete kan betydande ekonomiska vinster uppnås, bland annat genom att säkerställa energieffektivisering, vattenbesparing, förbättrat nyttjande av ekosystemtjänster, minskade kostnader för avfallshantering och vattenrening, samt förbättrad vatten- och luftkvalitet. Ett miljö- och klimatomställt Uppsala bidrar dessutom till ökad motståndskraft och skydd mot klimatförändringar och främjar folkhälsan. Detta kan i sin tur minska samhällsekonomiska konsekvenser.

Förutom att vidta åtgärder i den egna verksamheten ska kommunen agera som en ansvarstagande aktör utifrån olika roller, så som huvudman för verksamhet eller inköpare av varor och tjänster. Kommunen ska samverka med invånare, lokalt näringsliv, civilsamhälle och akademi för att nå en samhällseffekt.

Livskraftiga naturmiljöer 2050

Uppsala ska ha livskraftiga naturmiljöer senast år 2050. Det innebär att Uppsala kommun ska säkerställa en rik biologisk mångfald och starka ekosystem lokalt samt att kommunen bidrar till att främja den biologiska mångfalden globalt.

Starka ekosystem står för funktioner som förser oss med mat, rent vatten och ren luft. I takt med att Uppsala växer ökar belastningen på ekosystemen. Markanvändning, invasiva arter, klimatförändringar, begränsade natur- och vattenmiljöer och föroreningar är hot mot Uppsalas ekosystem och den biologiska mångfalden. En stark biologisk mångfald är en förutsättning för ekosystem som är motståndskraftiga, kan mildra konsekvenserna av extrema väderhändelser och ge människor värdefulla naturupplevelser.

Målområdet sätts i linje med EU:s strategi för biologisk mångfald och den övergripande ambitionen att ”Före 2050 säkerställa en situation där alla världens ekosystem har restaurerats, är motståndskraftiga och skyddas i tillräcklig utsträckning”. Området relaterar till EU:s naturrestaureringsförordning och arbetet med att ta fram en nationell naturrestaureringsplan för att stoppa förluster av biologisk mångfald, vilken förväntas bidra med ytterligare nationell styrning för hur kommuner ska arbeta med frågan.

Målområdet omfattar mål för:

- Att stärka biologisk mångfald lokalt genom områdesskydd och naturvårdande insatser.
- Att främja biologisk mångfald globalt genom ansvarsfulla upphandlingar och inköp.

Målområdet bidrar till att förverkliga de svenska miljömålen Ett rikt växt- och djurliv, Myllrande våtmarker, Levande skogar, Levande sjöar och vattendrag och Ett rikt odlingslandskap.

Målområdet bidrar till att förverkliga Agenda 2030 genom Mål 6 Rent vatten och sanitet för alla, Mål 13 Bekämpa klimatförändringarna och Mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald.

Mål: Stärkt biologisk mångfald lokalt

Uppsalas biologiska mångfald ska stärkas. Det innebär att kommunen ska värna och främja den biologiska mångfalden via samhällsplanering, områdesskydd, naturvårdande insatser och genom att främja hållbart nyttjande av mark och vattenområden.

För att nå måluppfyllelse behöver kommunen inrikta arbetet på att:

- Främja hållbar användning av mark och vatten samt skydda viktiga områden och hotade arter, bland annat genom att arbeta för fler tätortsnära områdesskydd.
- Bedriva naturvårdande skötsel och vidta riktade åtgärder på kommunens mark och i skyddade områden för att, exempelvis, skapa bättre förutsättningar för hotade arter, öka mängden pollinatörer och motverka förekomsten av invasiva arter.
- Genomföra riktade åtgärder för biologisk mångfald i stadsmiljöer som gynnar inhemska arter och ökar urban grönska.
- Ta hänsyn till naturvärden och använda ekologisk kompensation i samband med exploatering av kommunal mark för att undvika förluster av biologisk mångfald och ekosystem.
- Stärka den biologiska mångfalden i och vid vatten genom restaurering av vattendrag, borttagande av vandringshinder, att skapa lekområden för fisk, främja växtlighet i strandmiljöer samt ökade insatser för att skydda sjöar och vattendrag.

Indikatorer <i>Stärkt biologiska mångfald lokalt</i>	Mål
Tillskapat områdesskydd (naturreservat och naturvårdsavtal), hektar/år	Öka
Gynnsam markanvändning för biologisk mångfald*	Öka
Fria vandringsvägar för fisk i vattendrag, kilometer	Öka
Anlagd eller restaurerad våtmark där kommunen är delaktig, hektar	Öka

* Indikatorn beräknas utifrån nyckeltal för andel ekologiskt brukad åkermark, andel betesmark samt andel slätteräng i förhållande till kommunens totala yta.

Mål: Främjad biologisk mångfald i omvärlden

Uppsala kommun ska värna den biologiska mångfalden i omvärlden. Det innebär att kommunen vid upphandling ska ställa krav som främjar biologisk mångfald globalt och lokalt och göra medvetna inköp.

För att nå måluppfyllelse behöver kommunen inrikta arbetet på ansvarsfulla upphandlingar och inköp, till exempel genom att:

- Köpa in ekologiska, miljömärkta och rättvisemärkta varor och tjänster. Detta gäller framför allt varor med potentiellt stor påverkan på biologisk mångfald, så som livsmedel, byggprodukter och förbrukningsvaror.
- Främja hållbart jordbruk, skogsbruk och fiske, samt minskad antibiotikaanvändning, god djurvälstånd och minskad resursanvändning.
- Inte bidra till att sprida farliga ämnen som kan skada den biologiska mångfalden både på land och i vatten där varor produceras.
- Bidra till att öka medvetenheten om biologisk mångfald hos Uppsalas invånare och hur val i vardagen kan påverka den biologiska mångfalden på både lokal och global skala.

Minskad resursanvändning och cirkulära kretslopp bidrar också till ökad biologisk mångfald i omvärlden och följs upp under målen Ökad resurseffektivitet och Cirkulära kretslopp.

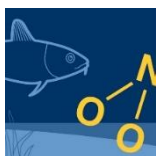
Indikatorer <i>Främjad biologisk mångfald i omvärlden</i>	Mål
Ekologiska livsmedel i kommunens verksamhet, andel (%)	75 % senast 2030
Inköpt träråvara från hyggesfritt och/eller naturnära* skogsbruk i kommunens verksamhet, andel (%)	Öka
Användning av återbrukade träprodukter i kommunens verksamhet, andel (%)	Öka
Användning av jord och jordprodukter baserade på återbrukat material** i kommunens verksamhet, andel (%)	Öka

* Indikatorn avser material som producerats i produktionsskogar som så lika naturliga miljöer som möjligt och sköts så att det inte uppstår kalhuggna ytor. Inköpta produkter ska vara likvärdiga med de krav som ställs i relevanta märkningssystem och -standarder.

** Indikatorn avser material så som återbrukat jord, flis, gödsel eller komposterat material.

Skadliga kemikalier i kemiska produkter och byggprodukter följs upp under målet Giftfri vardag.

Fritt från föroreningar 2050

Uppsala ska vara fritt från föroreningar senast 2050. Det innebär att Uppsala kommun ska förebygga och minimera exponering, användning och spridning av kemikalier och material som kan skada människor och naturmiljö.

Den globala produktionen av kemikalier och plast ökar snabbt, samtidigt som lagstiftningen inte hinner med att reglera och bedöma riskerna med nya ämnen. Spridningen av skadliga kemikalier utgör ett allvarligt miljöproblem i samma omfattning som klimatförändringar och förlusten av biologisk mångfald – och dessa tre utmaningar förstärker varandra. Skadliga ämnen och mikroplaster finns idag i luft, vatten, mark, inomhusmiljöer och i människors kroppar. Barn är särskilt känsliga för kemikalieexponering, vilket gör detta till en angelägen folkhälsofråga. Att arbeta förebyggande med föroreningar minskar samhällsekonomiska kostnader så som utgifter för sanering, ökade vårdkostnader och förlorade ekosystemtjänster.

Målområdet omfattar mål för:

- En giftfri vardag för minskad exponering för skadliga kemikalier i miljöer där människor vistas.
- Ren mark och rent vatten med minskade utsläpp av farliga ämnen och material till naturmiljön.
- Frisk luft för att minska halterna av hälsoskadliga luftföroreningar.
- En god ljudmiljö med minskad exponering för skadligt buller.

Målområdet bidrar till förverkligandet av de svenska miljö kvalitetsmålen Giftfri miljö, Frisk luft, Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet, God bebyggd miljö samt Skyddande ozonskikt.

Målområdet bidrar till att förverkliga Agenda 2030 genom Mål 3 Hälsa och välbefinnande, Mål 6 Rent vatten och sanitet för alla, Mål 11 Hållbara städer och samhällen och Mål 12 Hållbar konsumtion och produktion.

Mål: Giftfri vardag

Uppsala ska ha en giftfri vardag. Det innebär att människors och särskilt barns exponering för skadliga kemikalier från livsmedel, kemiska produkter, varor och material i deras omgivning ska minska.

För att nå måluppfyllelse behöver kommunen inrikta arbetet på att:

- Ställa krav på minskat innehåll av skadliga kemikalier och prioritera alternativ med godkända miljömärkningar vid upphandling och inköp av varor och tjänster där sådana ämnen kan ha potentiellt stor påverkan på människors hälsa och miljön.
- Identifiera och där så är möjligt ersätta kemiska produkter innehållande kemikalier med miljö- och hälsofarliga egenskaper med mindre skadliga alternativ.
- I samband med nybyggnation, renovering, ombyggnad och tillbyggnad välja material och produkter som är fria från miljö- och hälsofarliga ämnen, så långt det är möjligt. Spårbarhet och dokumentation av byggmaterial och dess kemikalieinnehåll ska eftersträvas. Detta gäller även anläggningsentreprenader.
- Ställa krav för att minimera material med skadliga kemikalier vid markanvisning.
- Utforma barns miljöer med hänsyn till att de är särskilt känsliga för hälsofarliga ämnen.

Giftfria varor och material är en förutsättning för att möjliggöra återanvändning och återvinning och kopplar därför nära till målet om cirkulära kretslopp. Ekologiska livsmedel bidrar till att minska exponeringen för bekämpningsmedel och tungmetaller.

Indikatorer <i>Giftfri vardag</i>	Mål
Kemiska produkter som innehåller utfasningsämnen, kommunala verksamheter, antal *	Inga senast 2050
Byggprodukter med godkänd bedömning i miljöbedömningssystem, kommunala projekt, andel (%)	Öka

* Utfasningsämnen avser kemiska ämnen med så farliga egenskaper att de enligt Kemikalieinspektionen bör bytas ut eller elimineras helt, oavsett användningsområde.

Ekologiska livsmedel följs upp under målet Främjad biologisk mångfald i omvärlden.

Mål: Ren mark och rent vatten

Uppsala ska ha ren mark och rent vatten. Det innebär att kommunen ska arbeta offensivt för god vattenkvalitet i hela samhället. Kommunen ska verka för att minska spridning av föroreningar som övergödande ämnen, mikroplast, PFAS och andra skadliga kemikalier till mark och vatten. Förorenade områden som utgör en risk för människors hälsa eller miljön ska åtgärdas.

För att nå måluppfyllelse behöver kommunen inrikta arbetet på att:

- Förebygga och förhindra att föroreningar når vattenförekomster.
- Uppehålla och rena dagvatten effektivt och minimera utsläpp av orenat dagvatten.
- Minska spridningen av mikroplast från källor i samhället, som nedskräpning och trafik. Kommunen ska agera för att förhindra att mikroplaster från egen verksamhet eller anläggningar når dag- eller spillvatten.
- Agera mot att föroreningar når grundvattnet från bland annat förorenade områden, släckvatten och verksamheter som ligger i känsliga områden.

- Identifiera och riskbedöma befintliga föroreningar i mark och sediment i kommunens geografiska område. Föroreningar som utgör en risk för människors hälsa eller miljön ska åtgärdas.

Indikatorer <i>Ren mark och rent vatten</i>	Mål
Utpekade vägar* där dagvattnet genomgår minst ett reningssteg innan det når recipient, andel (%)	100% senast 2050

*Dessa vägar kommer att anges i "Riktlinje för dagvattenhantering på allmän plats".

Ekologiskt brukad åkermark följs upp under målet Stärkt biologisk mångfald lokalt.

Mål: Frisk luft

Uppsala ska ha frisk luft i enlighet med WHO:s riktvärden senast år 2050. Det innebär att kommunen ska arbeta förebyggande och lindrande för att minska nivåerna av hälsoskadliga luftföroreningar i offentliga miljöer.

Arbetet tar utgångspunkt i Världshälsoorganisationens (WHO:s) riktlinjer för luftkvalitet. I riktlinjerna fastslås att alla luftföroreningar innebär hälsorisker och därför ger varje minskning av luftföroreningar hälsovinster för befolkningen. Uppsala ska uppfylla miljökvalitetsnormerna för luftkvalitet och även minska halterna ytterligare för att på sikt nå miljökvalitetsmålet Frisk luft och WHO:s striktaste riktvärden för luftkvalitet.

I Uppsala är kvävedioxid och partiklar PM10 de luftföroreningar som har de högsta nivåerna och där det finns störst behov för kommunen att agera. Den dominerande källan till dessa föroreningar är fordonstrafiken.

För att nå måluppfyllelse behöver kommunen inrikta arbetet på att:

- Minska trafik på särskilt utsatta gator med höga nivåer av luftföroreningar.
- Förbättra luftkvaliteten på platser där sårbara grupper vistas. Barn är särskilt utsatta och samtliga förskolegårdar och skolgårdar ska klara WHO:s riktvärden för luftkvalitet.
- Bidra till omställningen för hållbar mobilitet.
- Fånga upp luftföroreningar, vilket innebär att minska de partiklar och gaser som redan är utsläppta, exempelvis genom att binda damm vid gatuskötsel eller genom ökad växtlighet.

Indikatorer <i>Frisk luft</i>	Mål
Dygnsmedelvärden kvävedioxid över WHO:s riktvärden, antal	Högst 3 senast 2050
Dygnsmedelvärden PM10 över WHO:s riktvärden, antal	Högst 3 senast 2050

Mål: God ljudmiljö

Uppsala ska ha god ljudmiljö där invånarna vistas, i linje med WHO:s riktvärden. Det innebär att kommunen ska agera för att minska kommuninvånarnas exponering för buller för att förbättra folkhälsan, öka livskvaliteten och skapa attraktiva boendemiljöer.

Arbetet tar utgångspunkt i WHO:s riktlinjer för omgivningsbuller, vilka innehåller riktvärden baserade på risken att ljud medför negativa hälsoeffekter. Målet omfattar buller vid inomhusmiljöer, bostadsgårdar, förskole- och skolgårdar samt parker. Detta eftersom det är på dessa platser det är mest angeläget att säkerställa goda ljudmiljöer för att förebygga ohälsa, särskilt för barn och unga. Vanliga bullerkällor är trafikbuller såsom vägtrafik, spårtrafik och flygtrafik samt buller från industri och byggverksamhet. Samtidigt som begränsning av omgivningsbuller bidrar till förbättrad folkhälsa bidrar kultur och evenemang till en levande stad och till livskvaliteten. Därför behöver arbetet för en god ljudmiljö balansera båda perspektiven. Områden som är utpekade som evenemangsplatser i platsplanen är undantagna från målet.

För att nå måluppfyllelse behöver kommunen inrikta arbetet på att:

- Utföra förebyggande åtgärder vid bullerkällor. Exempel på åtgärder för att minska trafikbuller vid källan är en minskning av trafiken, hastighetsbegränsning, trafikstyrning, främja elektrifiering, dubbdäcksförbud och val av vägbeläggning.
- Utföra skyddsåtgärder, till exempel bullerdämpande åtgärder som bullerplank och växtlighet och att skydda naturområden från exploatering.

Indikatorer <i>God ljudmiljö</i>	Mål
Invånare med tillgång (inom 300 meter) till park eller grönområde med dygnsmedelvärde för ljudnivå underskridande 50 dBA, andel (%)	100 % senast 2050

Hållbara resursflöden 2050

Uppsala ska ha hållbara resursflöden senast 2050. Det innebär att Uppsala kommun ska använda och förvalta sina resurser på ett sätt som är ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbart.

Jordens resurser är begränsade, och den ökande konsumtionen bidrar till att resurserna förbrukas i allt snabbare takt. Genom att hushålla med resurser och främja omställningen till en cirkulär ekonomi kan kommunen bidra till minskad miljöpåverkan och ett ekonomiskt och socialt hållbart samhälle. Hållbara resursflöden bidrar tydligt till målen i övriga målområden. Genom att bidra till minskat uttag av råvaror och produktion av kemikalier, material och varor minskar kommunen belastningen på den biologiska mångfalden, utsläpp av skadliga kemikalier och växthusgaser.

Målområdet omfattar mål för:

- Ökad resurseffektivitet i kommunens verksamheter. Det innebär att goda resultat med hög kvalitet ska uppnås med mindre resursanvändning.
- Cirkulära kretslopp, vilket innebär att de resurser kommunen förfogar över ska stanna i användning så länge som möjligt.

Målområdet bidrar till förverkligandet av de svenska miljökvalitetsmålen Begränsad klimatpåverkan och God bebyggd miljö.

Målområdet bidrar till att förverkliga Agenda 2030 genom Mål 6 Rent vatten och sanitet för alla, Mål 7 Hållbar energi för alla, Mål 11 Hållbara städer och samhällen, Mål 12 Hållbar konsumtion och produktion och Mål 13 Bekämpa klimatförändringarna.

Mål: Ökad resurseffektivitet

Uppsala ska använda sina resurser mer effektivt. Det innebär att kommunens verksamheter ska sträva efter att använda så lite resurser som möjligt för att uppnå ett visst resultat.

För att nå måluppfyllelse behöver kommunen inrikta arbetet på att:

- Säkerställa att resurser används på ett genomtänkt och välavvägt sätt, såväl miljömässigt som ekonomiskt, samtidigt som kommunen upprätthåller en ändamålsenlig verksamhet med god kvalitet.
- Minska matsvinnet inom den egna verksamheten.
- Minska avfallsmängder inom egen verksamhet genom kravställning, hållbar konsumtion, resurseffektiva arbetssätt och processer.
- Minska förbrukningen av dricksvatten som kommunen tillhandahåller, särskilt till ändamål där alternativa vattenkällor kan nyttjas. I den egna verksamheten ska dricksvatten, där det är möjligt, ersättas av insamlat regnvatten eller återvunnet och renat vatten.
- Eftersträva en effektiv och flexibel energianvändning i kommunens egna fastigheter och verksamheter genom energieffektivisering och ökad effektflexibilitet för att minska effekttoppar mot elnätet.
- Planera nyproduktion av byggnader och anläggningar så att de uppnår en så låg energianvändning i drift som möjligt, och prioritera energieffektivisering vid renoveringar.
- Nyttja den byggda miljön mer resurseffektivt genom samlokalisering och samnyttjande av egna lokaler.

Indikatorer Ökad resurseffektivitet	Mål
Mängd matsvinn från kommunal verksamhet, gram per portion	Minska
Dricksvattenförbrukning i kommunal verksamhet, m3 per år	Minska
Total energianvändning i fastigheter och verksamheter, MWh, kommunkoncernen	Minska
Resurseffektivt nyttjande av kommunägda lokaler*	Öka

*I enlighet med Uppsala kommuns beräkningsmodell för samnyttjande av lokaler.

Hushållens avfallsmängder och matsvinn följs upp inom ramen för Uppsala kommuns avfallsplan.

Mål: Cirkulära kretslopp

Uppsala ska främja cirkulära kretslopp och en cirkulär ekonomi. Det innebär att de resurser som kommunen förfogar över, som produkter, material och energi, ska stanna i användning så länge som möjligt. Kommunen ska prioritera och uppmuntra cirkulära principer inom den egna koncernen, i samhället och i affärsrelationer.

För att nå måluppfyllelse behöver kommunen inrikta arbetet på att:

- Verka för att anpassa befintliga byggnader framför rivning och nyproduktion.
- Renovera och underhålla fastigheter och anläggningar för att förlänga livslängd och undvika förtida utbyte av material.
- Prioritera bevarande, återbruk på plats och annat återbruk vid nybyggnation, renovering, ombyggnad och tillbyggnad.
- Optimera transporter och återanvändning av massor i bygg- och anläggningsprojekt.
- Stärka möjligheterna till och underlätta användning av återbrukat byggmaterial.
- Öka återanvändningen av möbler och andra produkter inom och mellan kommunala verksamheter.
- Byta ut fossil plast till förmån för tjänster, andra material samt återvunnen eller biobaserad plast, där det är möjligt.
- Främja cirkulära principer genom att stärka och utveckla tjänster som möjliggör delning och främjar återbruk för invånare och näringsliv.
- Använda energisystemet för att tillvarata restflöden från andra system och bidra till utvecklingen av cirkulära kretslopp. Detta omfattar exempelvis framställning av förnybart bränsle från avfall.

Indikatorer Cirkulära kretslopp	Mål
Återvunnen eller biobaserad råvara i inköpta engångsartiklar av plast, kommunal verksamhet, andel (%)	100 % senast 2050
Återanvända möbler och prylar, kommunal verksamhet, andel (%)	Öka
Återbrukade material i ny-, om-, tillbyggnation samt renovering, kommunala projekt, andel (%)	Öka

Hushållens återanvändning och materialåtervinning samt biologisk behandling av matavfall följs upp inom ramen för Uppsala kommuns avfallsplan.

Klimat neutralt 2030 och klimatpositivt senast 2050

Uppsala ska vara klimatneutralt 2030 och klimatpositivt senast 2050. Det innebär att Uppsala kommun ska agera för att minska Uppsalas lokala och globala klimatavtryck i linje med Parisavtalets 1,5-gradersmål.

Klimatneutralt 2030 innebär att utsläppen i Uppsalas geografiska område ska minska i den takt som krävs för att hålla Uppsalas utsläppsutrymme. Utsläppsutrymmet är den mängd växthusgaser som kan släppas ut i Uppsala för att vara i linje med Parisavtalet. Målet omfattar även att lokala upptag och lagring av växthusgaser ska uppgå till minst samma mängd som de utsläpp som finns kvar 2030.

Klimatpositivt senast 2050 innebär att utsläppen i Uppsalas geografiska område ska fortsätta att minska samtidigt som upptagen av växthusgaser ökar efter att Uppsala uppnått klimatneutralitet. Dessutom ska utsläppen från Uppsalas konsumtion minska kraftigt för att långsiktigt begränsa utsläpp av växthusgaser framåt.

Uppsala kommun har en särskild roll i att möjliggöra lokal klimatomställning genom att både bidra till att uppnå målen på kommungeografisk nivå och att kraftigt minska växthusgasutsläppen från de kommunala förvaltningarna och bolagens verksamheter. Kommunens omställning ska fungera som en hävstång som bidrar till hela Uppsalas klimatomställning, där kommunens samverkan, verksamhet och investeringar bidrar till större utsläppsminskningar i kommunen som geografiskt område än för den egna verksamheten. Detta innebär att insatser som leder till större geografiska utsläppsminskningar, i linje med de övergripande klimatmålen, ska prioriteras före minskningar av den egna organisationens utsläpp, eller att kommunen i vissa fall kan behöva öka sina utsläpp för att skapa förutsättningar för att minska eller undvika utsläpp inom kommungeografien.

Målområdet omfattar mål för:

- **Minskat klimatavtryck** i Uppsalas geografiska område för att nå klimatneutralitet 2030. Målet omfattar utsläpp i det kommungeografiska området som sker vid produktion av varor och tjänster som används lokalt eller exporteras samt vid förbrukning av energi, så kallade territoriella utsläpp inom scope 1 och 2. Målet omfattar även upptag av växthusgaser på kommungeografisk nivå.
- **Klimatomställd kommunkoncern** förenlig med Parisavtalet och nationella och europeiska klimatmål 2040. Målet omfattar att kraftigt minska utsläpp från kommunens verksamhet och värdekedja, både utsläpp som sker lokalt och på andra platser i världen som indirekt kopplar till kommunens verksamheter, så kallade organisatoriska utsläpp inom scope 1, 2 och 3. Målet omfattar också att kommunen ska tillvarata de möjligheter till upptag av växthusgaser som är tillgängliga.
- **Klimatsmart konsumtion** för hela Uppsala 2050. Målet omfattar utsläpp från varor och tjänster som konsumeras i Uppsala, oavsett om utsläppen sker lokalt eller på andra platser i världen, så kallade konsumtionsbaserade utsläpp, för Uppsalas invånare och verksamheter. Målet omfattar även fortsatt ökning av upptaget av växthusgaser på kommungeografisk nivå, efter att målet om klimatneutralitet uppnåtts.

Målområdet bidrar till förverkligandet av miljö kvalitetsmålen Begränsad klimatpåverkan och God bebyggd miljö.

Målområdet bidrar till att förverkliga Agenda 2030 genom Mål 7 Hållbar energi för alla, Mål 11 Hållbara städer och samhällen, Mål 12 Hållbar konsumtion och produktion samt Mål 13 Bekämpa klimatförändringarna.

Mål: Minskat klimatavtryck

Uppsalas klimatavtryck ska minska. Det innebär att de territoriella växthusgasutsläppen som sker i Uppsala ska minska i den takt som krävs för att hålla Uppsalas utsläppsutrymme i linje med Parisavtalets åtagande om högst 1,5 graders uppvärmning. Dessutom ska upptag av växthusgaser uppgå till minst samma mängd som de utsläpp som finns kvar 2030.

Uppsala kommun ska bidra till att motverka klimatförändringar genom att minska Uppsalas klimatavtryck med målsättningen om ett klimatneutralt Uppsala. Senast år 2030 ska nettoutsläppen inom det kommungeografiska området vara noll. Då ska upptag och lagring av växthusgaser uppgå till minst samma mängd som kvarvarande utsläpp. Upptag av växthusgaser ska ske inom kommunens gränser och ersätter inte utsläppsminskningar.

Målet omfattar utsläpp av växthusgaser som uppstår i Uppsalas geografiska område från transport, energi, jordbruk och industriprocesser, till exempel vid produktion av varor och tjänster som används lokalt eller exporteras (så kallade territoriella utsläpp inom scope 1 och 2).

Arbetet utgår från att Uppsala ska minska och begränsa utsläppen av växthusgaser i linje med sitt utsläppsutrymme för att begränsa den globala uppvärmningen till högst 1,5 grader. För Uppsala beräknas den totala mängden växthusgaser som får släppas ut i de sektorer som målet omfattar uppgå till cirka 5250 kiloton koldioxidekvivalenter under perioden 2021–2100. För att hålla utsläppsutrymmet krävs stora minskningar av utsläpp varje år. Räknat från 2020 behöver utsläppen i genomsnitt minska med 12 procent per år. Det innebär en minskning av utsläppen till 2030 med minst 72 procent jämfört med 2020. Om utsläppen är för höga ett år måste detta kompenseras genom större utsläppsminskningar följande år.

För att nå måluppfyllelse behöver kommunen inrikta arbetet på att:

- Genomföra insatser som bidrar till att minska utsläppen av växthusgaser, med särskilt fokus på utsläpp från transporter, energi och jord- och skogsbruk.
- Agera för att minska behovet av transporter samt för att främja val av hållbara transport- och färdstätt.
- Främja övergången till fossilfria drivmedel för transporter och arbetsmaskiner.
- Främja utvecklingen av förnybar energiproduktion och agera för att minska mängder av fossil plast som går till förbränning.
- Tillvarata och stimulera de möjligheter till upptag av växthusgaser som finns i Uppsalas geografiska område.

Indikatorer <i>Minskat klimatavtryck</i>	Mål
Utsläpp av växthusgaser, kommungeografiskt, CO2ekvivalenter, kiloton	Minska med 72% 2030 jämfört med 2020*.

* Den procentuella minskningstakt som krävs varje år för att begränsa utsläppen av växthusgaser i enlighet med Uppsalas totala utsläppsutrymme baseras på indikatorns utveckling. Denna målsättning anges i klimatbudgeten i Mål och budget.

Mål: Klimatomställd kommunkoncern

Uppsala kommun ska ställa om sin verksamhet för att vara förenlig med Parisavtalet samt nationella och europeiska klimatmål. Det innebär att kommunen kraftigt ska minska utsläppen från sin verksamhet till 2040. Kommunen ska också utveckla förutsättningar för upptag av växthusgaser.

Uppsala kommun ska vara en föregångare i omställningen till en resurseffektiv och klimatneutral ekonomi i linje med EU:s tillväxtstrategi, den gröna given, och bidra till att nå Sveriges nationella klimatmål och EU:s klimatmål. Kommunen ska ställa om sin verksamhet för att kraftigt minska utsläppen av växthusgaser från den egna verksamheten med ambition att vara förenlig med Parisavtalet och de nationella och europeiska klimatmålen redan till 2040.

Målet omfattar alla typer av utsläpp som uppstår kopplade direkt eller indirekt till kommunens verksamheter. Det vill säga de utsläpp som verksamheterna orsakar genom sin egen verksamhet, genom sin förbrukning av energi, eller indirekt genom att konsumera varor och tjänster samt vid avfallshantering, så kallade organisatoriska utsläpp inom scope 1, 2 och 3. Målet innebär också att kommunen ska tillvarata och utveckla de möjligheter för upptag av växthusgaser som är tillgängliga.

För att nå måluppfyllelse behöver kommunen inrikta arbetet på att:

- Arbeta aktivt och systematiskt för att ställa om kommunens olika verksamheter i linje med Parisavtalets ambition samt nationella och europeiska klimatmål.
- Säkerställa att kommunens egna och upphandlade fordon och maskiner drivs fossilfritt och välja el-, vätgas- och biogasdrivna egna och upphandlade fordon och arbetsmaskiner där det är möjligt för att säkerställa en omställning av kommunens fordon och arbetsmaskiner.
- Främja klimatsmarta resor och transporter för kommunens anställda och hyresgäster.
- Kontinuerligt och aktivt minska utsläppen från kommunala bygg- och anläggningsprojekt, samt öka andelen klimatförbättrade spjutspetsprojekt i linje med Uppsala klimatprotokolls gränsvärden och beräkningsmetod.
- Ställa krav på lågt klimatavtryck i upphandlingar, entreprenader och markanvisningar samt arbeta systematiskt för att välja varor och tjänster med låga klimatavtryck vid inköp.
- Nyttja redan befintliga byggnader och infrastruktur bättre, välja mindre utsläppsintensiva material vid om- och nybyggnation samt beräkna och följa upp klimatpåverkan från bygg- och anläggningsprojekt.
- Fortsätta installera solceller på alla kommunens fastigheter där det är möjligt, i första hand på tak och redan bebyggda ytor, och fortsätta utvecklingen av batterilager för att tillvarata egenproducerad sol och minska effektbelastningen på elnätet.
- Arbeta systematiskt med att genomföra energieffektiviseringsåtgärder.

- Minska mängden fossil plast som går från kommunal verksamhet till förbränning.
- Minska klimatpåverkan från livsmedel som köps in och serveras av verksamheter som finansieras av Uppsala kommun. Dessutom ska livsmedlen vara hållbara ur ett helhetsperspektiv, med avseende till ekologisk produktion, närproducerat och matsvinn.
- Verka för att stärka förutsättningar för att kompenserade, lokala upptag av växthusgaser kan systematiseras och tillämpas.

Utsläpp av växthusgaser från den kommunala verksamheten utgör en delmängd av Uppsalas geografiska utsläpp. Där så krävs ska kommunen prioritera insatser som leder till större utsläppsminskningar på den kommungeografiska nivån, framför utsläppsminskningar i den egna verksamheten. Genom att minska utsläppen från den egna verksamheten och dess konsumtion bidrar kommunen till det övergripande målet om klimatpositivt Uppsala till senast 2050.

Indikatorer Klimatomställd kommunkoncern	Mål
Utsläpp av växthusgaser, kommunkoncernen, CO2ekvivalenter, kiloton	Minska
Fossilbränslefria egna och upphandlade fordon och arbetsmaskiner, kommunkoncernen, andel (%)	100% senast 2027
<i>Varav</i> Egna och upphandlade fordon och arbetsmaskiner som drivs av el, vätgas eller biogas, andel (%)	75% av personbilar och lätta lastbilar 2030 samt 50% av tunga lastbilar och arbetsmaskiner senast 2030
Solenergi – installerad effekt (MW), kommunkoncernen	Där så är möjligt ska alla kommunala fastigheter ha solceller 2027.
Utsläpp av växthusgaser från kommunala bygg- och anläggningsprojekt, kg CO2ekvivalenter/BTA	Minska
Klimatpåverkan av inköpta livsmedel i kommunens verksamhet	1,25 kg CO2e per inköpt kilo livsmedel senast 2030

Mål: Klimatsmart konsumtion

I Uppsala ska konsumtionen vara klimatsmart. Det innebär att utsläppen från varor och tjänster som konsumeras i Uppsala ska minska med cirka 90 procent till 2050, jämfört med 2010.

Uppsala kommun ska möjliggöra och främja omställningen till mer klimatsmart konsumtion för invånare, företag och organisationer verksamma i Uppsala. Målet omfattar utsläpp från varor och tjänster som konsumeras i Uppsala, oavsett om utsläppet uppstår lokalt eller på andra platser i världen, så kallade konsumtionsbaserade utsläpp för Uppsalas invånare och verksamheter. Två väsentliga källor till konsumtionsbaserade utsläpp i Uppsala är kopplade till val av byggmaterial vid byggnation och anläggning samt bränsleanvändning vid transporter och resor av människor och varor till och från Uppsala.

I arbetet med att minska de konsumtionsbaserade utsläppen ska kommunen:

- Ha ett tydligt klimatperspektiv integrerat i hela plan- och exploateringsprocessen för att minska utsläppen från byggnation.
- Skapa förutsättningar för klimatsmarta val för alla som bor och verkar i Uppsala, exempelvis genom samhällsplanering för en hållbar vardag.
- Stärka förutsättningarna och utvecklingen för en hållbar mobilitet för klimatsmarta resor och transporter, bland annat genom att agera för att främja utbyggnaden av infrastruktur för el-laddning och andra förnybara drivmedel.
- Samverka med och engagera andra för lägre klimatpåverkan från konsumtion genom kommunens många kontaktvägar till lokala aktörer och Uppsalas invånare.
- Främja omställningen till cirkulära kretslopp och cirkulär ekonomi för att öka varors livslängd och möjlighet att återbrukas.

Arbetet bidrar till att Uppsala ska vara klimatpositivt senast 2050, genom att agera för att minska Uppsalas globala klimatpåverkan.

Indikatorer Klimatsmart konsumtion	Mål
Konsumtionsbaserade växthusgasutsläpp, kommungeografiskt, CO2ekvivalenter, kiloton	Minska med 90% till 2050 jämfört med 2010

Uppföljning

Kommunstyrelsen är ansvarig för programmet och har därmed det övergripande ansvaret för uppföljning och utvärdering. Kommunstyrelsen följer upp programmets genomförande och målområdenas utveckling inom ramen för ordinarie programuppföljning.

I samband med programuppföljning ska bedömning av utveckling i programmets indikatorer göras. Vid behov kompletteras uppföljningen med ytterligare underlag, så som andra kommunala eller nationella nyckeltal, för att bedöma måluppfyllelsen.

Alla nämnder och bolagsstyrelser ska omhänderta programmet i sin verksamhets- eller affärsplan och redovisa resultatet av sitt arbete med att uppfylla de uppställda målen inom den ordinarie verksamhetsuppföljningen. I de fall nämnder och bolag tagit fram kompletterande indikatorer eller målsättningar för den egna verksamheten utifrån programmet ska dessa rapporteras i ordinarie verksamhetsuppföljning.

Relaterade dokument

Andra styrdokument som berör miljö- och klimatfrågor, eller som bidrar till programmets måluppfyllelse.

- Avfallsplan; program för ett cirkulärt Uppsala utan avfall, med handlingsplan
- Energiprogram 2050
- Grön-och blåstrukturplan – del av översiktsplaneringen
- Landsbygdsprogram för Uppsala kommun
- Policy för hållbar utveckling
- Policy för upphandling och inköp
- Program för mobilitet och trafik
- Riktlinje för dagvattenhantering på allmän plats (under framtagande)
- Riktlinje för markanvändning inom Uppsala- och Vattholmaåsarnas tillrinningsområde ur grundvattensynpunkt
- Riktlinje för naturhänsyn och ekologisk kompensation vid förändrad markanvändning
- Riktlinje för Uppsalas träd
- Uppsalas klimatbudget, del av Mål och budget
- Uppsalas Översiktsplan med kommande tilläggsdirektiv Riktlinje för klimatanpassning vid ny-, till- och ombyggnation
- Vattentjänstplan med handlingsplan